

BLAISE CENDRARS HOLLYWOOD SİNEMANIN KÂBESİ

♥
CAN

ARLATI

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
SEVGİ TAMGÜÇ

Blaise Cendrars
HOLLYWOOD
SİNEMANIN KÂBESİ

Can Yayınları: 1800
Modern Klasikler: 139

Hollywood, La Mecque du Cinéma, Blaise Cendrars
© Editions Bernard Grasset, 1936
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006

1. basım: Ocak 2009

Yayına Hazırlayan: Ayça Sezen

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Güldal Yurtoğlu
Düzeltili: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1031-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Blaise Cendrars
HOLLYWOOD
SİNEMANIN KÂBESİ

Jean Guérin'in desenleriyle

ANLATI

Fransızca aslından çeviren
SEVGİ TAMGÜÇ

CAN YAYINLARI

**BLAISE CENDRARS'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTABI**

MORAVAGINE / roman

Blaise Cendrars, 1887'de İsviçre'de La Chaux-de-Fonds'da doğdu. Şiirlerini de, düzyazı yapıtlarını da Fransızca yazan Cendrars, dünyayı dolaşan bir serüven tutkunuydu. Hareketli ve tehlikeli bir yaşamı dile getiren yeni ve güçlü bir şiirsel üslup geliştirdi. "New York'ta Paskalya" ve "Transsibirya'nın ve Fransalı Küçük Jeanne'ın Öyküsü" adlı şiirleri, gezi yazısı ve ağıt türlerinin özelliklerini birleştiriyordu. Cendrars'a göre şiir, hareketin gözüpek ve yepyeni yöntemlerle söze dökülmesi ve birçok izlenimin aynı anda imge, duygu, çağrışım ve şaşırtıcı teknikleri içeren karmaşık bir doku içinde düzensiz ve aksak bir ritimle iletilmesiydi. *Altın, Tehlikeli Yaşam ve Dolaşmak* adlı romanlarında, çağdaş serüvenci insanı ve tehlikelerle dolu bir yaşamı yücelten Cendrars, hızla değişen dünyanın yeni görünümünü yansıtan, otobiyografik öğelerin ağır bastığı çok sayıda yapıtıyla çağdaşları üstünde güçlü bir etki yarattı. Eleştirmenlerce uzun süre önemsenmemekle birlikte, Henry Miller tarafından "modern edebiyatın dehası" olarak nitelendikten sonra tanınan Cendrars, 1961'de Paris'te öldü.

Sevgi Tamgüç, 1953 yılında İstanbul'da doğdu. Liseyi dışarıdan bitirdi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Fransızca Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. Çevirmenlik yaşamı süresince, pek çok farklı işin yanı sıra tiyatro oyunculuğu yaptı. İlk çevirisi *Barbiana Öğrencilerinden Mektup'tur* (Gözlem Yay.). Henri Barbusse, Romain Gary, Pierre Grimal, André Breton, Georges Perec'in eserlerini Türkçe'ye çevirdi. 1984 yılında De Yayınevi Çeviri Masal Ödülü'nü kazandı. Çeşitli gazete ve dergilerde kitap tanıtım yazıları ve iki öyküsü yayınlandı.

Portrait of Blaise Cendrars
at San Pedro de Macoris
August 1924

Jean Gerson

Blaise Cendrars' in portret

Bu kısacık sayfaları
PIERRE LAZAREFF'e
Ve Paris-Soir'in son derece sevimli ekibine

VE

Hollywood'daki dostlarıma

ÖNCE

sana JEAN GUÉRIN

ve

Birlikte gece gündüz

Nefis ve berbat viskiler içtiğim arkadaşım

WALTER SHAW sana

Santa Barbara, Bonair

ve tepelerdeki başka yerlerin "Markizi" size

SONRA DA

Bana stüdyolarınızı açan sizler

ROBERT FLOREY, CHARLES BOYER, JACQUES THÉRY

SON OLARAK DA

Kentin bütün güzel kızlarına

Özel "jazz-hot" orkestramin kızlarına

Bateri virtüözü KA BALZAC'a

İmprovizasyoncu JUNE CRUZE'a

İthaf ediyorum.

KIKI'yi - MANYA'yı

Mme LA GÉNÉRAL'i

köpek,

CRANEUR'ü

YALANCI'yı

kedi,

MOTUS'u

Unutmadan

BLAISE CENDRARS

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	13
------------	----

I. HOLLYWOOD 1936

Dünyanın En Genç Başkenti ve Gençlik Başkenti.....	19
Uğurlu Bir Kent.....	20
Düş Fabrikası.....	20
Hollywood'un İsim Annesi Bayan Wilcox.....	21
"Çobanpüskülü" Parseli.....	24
M. de Longpré'nin Şatosu.....	24
Fransa'nın İtibarı.....	24
Hollywood'un Yarını ve 250.000 Yıl Öncesi.....	25

II. YASAK KENT

1000 Kez Büyütülmüş Üçüncü Sayfa Haberi.....	31
Aldatıcı Görünüm, Amerikan Görüş Açısı Olgusu.....	32
Olay ve Eylem Paradoksları.....	32
Amerika'nın ya 25 Yıl Boyunca Uyuması ya da Sınırlarını Yeniden Açması Gerekecek.....	34
"Fecisti Patriam Diversi Gentibus Unam".....	36
Bir Teknokrat: Harold Loeb.....	36
Amerika'nın "Depoyu Doldurma" Yasası.....	37
Çekici Manzaraya Dair Bazı Rakamlar ve Onun Rezaleti!.....	39
Hollywood'da Yürüyerek Dolaşan Herkes Bir Şüphelidir.....	40

Kaliforniya, Özellikle de Los Angeles ve Hollywood	
Bir Çin Seddiyle mi Çevrilecek?	42
Bir Gece Oturumu.....	44
Garibanların Şanslarını Denemek İçin Hollywood'a	
Gelmesi Engellenebilir mi?	45
H-P'lerin Ütopyası.....	46
Güncel Olanın Temel Önemi	47
"Kerpiç Garlar" Yolundan Prens Potemkin'in	
Hareketli Dekorlarına.....	49

III. SİNEMANIN KÂBESİ

Sinema Yapmak İstiyorsanız Hollywood'a Gelin:	
Ama Kılıcınızı Kuşanmadıysanız Başaramazsınız!.....	57
Duvardaki Gedik	58
Ferisiler	60
Universal'da.....	61
Paramount'ta	62
United Artists'te	64
MGM'de.....	65

IV. YENİ BİZANS

Aritmetikten Mitosa.....	71
750.000 Fotoğraf, 35.000 Aşk Mektubu	72
Fabrika mı, Tapınak mı?.....	73
"Tædium Vitæ".....	74
Gölge Konisi	76
Fabrika ve Sıcak Sera Ortamı.....	77
Çok Düzenli Ama Keyifsiz Bir İş.....	78
Akılcaştırma.....	80
Öpüşme Gösterisi	80
Düşüncenin Başkalaşimleri	82
Kulislerde.....	92
Hiç Kimse Hoşnut Değil	93

V. GİZEM Mİ YOKSA "SEKSAPEL" Mİ?

Büyük Ziegfeld	97
Gece Vakti New York.....	98

"Işık! Çekiyoruz!"	99
Bir Caf' Cone' Şarkısı Nakaratı Saplantısı	100
"Ziegfeld-Follie"nin En Can Alıcı Noktası "Plan de L'Aiguille" Romanımdan Alınmış Bir Sayfadır.....	101
1260 Yılında Mahkemede Bir "Script - Giri": Angele de Foligno.....	102

VI. "SEKSAPEL"İN BÜYÜK GİZEMİ

Wally Westmore "Seksapel" Uzmanı	107
"Seksapel"in Anahtarı	108
Günümüzün En Güzel Yüzü	109
Sarıgın Zenciler.....	109
"I'll Strike It!"	112
Hollywood'daki Kargaşa	115
Ernst Lubitsch'in Star Krizi Üzerine Düşünceleri.....	119

VII. GECE VAKTİ HOLLYWOOD

Menajer, Beyazperdenin Gizli Efendilerinden Biri	125
"Talents-Scouts", Yıldız Avcıları	127
"Talents-Scout"ların Tercih Ettiği Av Alanları.....	130
Gece Vakti Hollywood	131

ÖNSÖZ

İşte Hollywood üzerine yazdığım küçük kitap. Çok eksikleri var, çünkü ne çok büyük hayranlık duyduğum eski arkadaşım Şarlo'dan ne ekranın tek komik kadını (Fransa'da tiyatrodaki Raymond'umuz var) Louise Fazenda'dan, şaşırtıcı Fazenda'dan, sessiz sinema döneminden kalan eski bir aşk duyduğum dayanılmaz Louise'den, ne yönetmenlerden ne de en çok sevdiğim yeni starlardan söz ettim. Ama Hollywood'da yalnızca on beş gün kaldım ve görmeyi çok istediğim yönetmenler ve starlar yoğun bir çalışma içindeydiler; ne beni kabul edecek zamanları ne de boş zamanları vardı, Louise Fazenda kırk iki yaşındaydı! İlk bebeğini yeni dünyaya getirmişti, bunun önce güzel bir şaka ya da reklam haberi olduğunu düşündüm, ama görünen gerçektir, geldiğimde Şarlo çok sinirliydi çünkü son filminin prömiyerinden bir gün öncesiydi, ben giderken de çok sinirliydi çünkü prömiyerin ertesi günüydü, radyoda söylediğine göre, kendini "elektrikli sandalyedeki gibi rahatsız" hissetmişti.

Kitabımda daha birçok şey eksik, örneğin kadın ve erkek starların portreleri; *producer*'ların¹ müthiş kendini beğenmişliği üzerine bir bölüm; yönetmenler ve mesleklerinin cilveleri üzerine bir bölüm; figüranlar, dönüşümleri ve sömürülmeleri üzerine bir bölüm; uluslararası finans dünyasının ilginç bohemleri, sinemaya para yatıranlar üzerine

¹ (İng.) Yapımcı. (Y.N.)

bir bölüm; Hollywood'daki büyük şirketlere bağlı ve tembellik alışkanlıkları Lama Manastırı'ndakine benzer olan anlaşmalı iki bin yazar üzerine bir bölüm; gelecek filmi seçiz makara, yüz elli bin animasyon resmi içerecek -ki bu da, elle iki-üç milyon mûsvedde yapılmasını gerektirir- "Pamuk Prenses ve Altı Cüceler" olan şu fabrika gibi yazar Walt Disney üzerine bir bölüm; beyazperdenin son yenilikleri olan renk ve kabartma üzerine başka birer bölüm; uyuşturucu ve skandallar üzerine birer bölüm; bir bölüm de boşanmalar üzerine, çünkü bu sıcak serada fıskırabilecek cinsel aşırılıklar, örneğin Telma Todd'un öldürülmesinin bir lezbiyenlik davası olduğu ya da Kaliforniya'ya göç eden M. de Beaugrelon'un yıldızının nasıl parladığı ve "hafta sonları" her bungalovda onuruna düzenlenen bütün "kokteyl partilere" katıldığı bilinmezse, Hollywood tarihini anlamak mümkün olmaz.

Kitabımda, otomobilli hırsızların ve soyguncuların öyküleri de eksik; Amerikan film âleminin en iyi işletmecisi Çinli James Wong Howe'la tanıştığım, hepsinin en sevimsisi olan *La Glorieuse Porte* gibi ya da genç bir korsanı andıran ve lanetli bir melek kadar yakışıklı starların masörü Thompson'un tuba çaldığı gürültülü *Sebastiano's Cotton Club* ya da salı akşamları patronlarının süs eşyalarını takıp takıştırıp içen, şarkı söyleyen, dans eden, "maymunlarını" taklit eden ve beyazperdenin kralı, kraliçesi gibi geçinen, starların uşak ve oda hizmetçilerinin görüldüğü, haftanın öteki akşamları da, uğruna, yayınlanmamış *Mississippi Kisses* şarkısını yazdığım, sesi insanı alıp götürren bir melezin, çocuksu bir telaffuzla kesik kesik, sert bir yüz ifadesi ve şehvetli hareketlerle Güneş'in en güzel "Blues"larını söylediği, ağırlıklı olarak siyahların gittiği *Alabama* gibi gece kulüpleri de eksik.

Terzi Adrian ve makyajcı Max Factor, her ikisinde de deli cesareti var çünkü bu iki usta da, klasik ve eski geleekten olan sanatlarını, bir yüzü ya da bedeni kolayca deforme eden ekran ölçeğine ve özel stüdyo ışığına uyarlamak için yenilemeyi başardılar, işte bu yüzden ayrı birer

bölümü hak ediyorlar. Ama Tanrı aşkına, bu beni nereye götürürdü, çünkü yirmi beş yıldır Hollywood'da yaşayan, herkesi tanıyan, herkesi giydirmiş ya da saçını yapmış, yeni başlayan herkese yardım etmiş, bütün meslek yaşamlarını izlemiş, bütün zaferlere tanık olmuş ve kent yaşamında olduğu kadar stüdyoda da starların alışkanlıkları, tikleri, saplantıları, zevkleri, serüvenleri, başarıları, gizli mutsuzlukları, özel düş kırıklıkları, kısacası, starların hazinesi hakkında kimsenin olmadığı kadar bilgi sahibi olan bu adamların anlattıkları anekdotlarla rahatlıkla bir anı kitabı oluşturabilirdim.

Yine de, tüm eksikliklerine karşın, bu küçük kitabın okuru düş kırıklığına uğratmayacağını umma cüretini gösteriyorum, çünkü metnin eksik yanlarını tamamlamak üzere okuyucuya, arkadaşım Jean Guérin'in hemen oracıkta çizdiği desenleri sunma şansım oldu; gözü ne kadar muzipse kalem de bir o kadar hızlıdır Guérin'in, aynı zamanda eğlenceli ve gördüğüne sadıktır da, ayrıca Hollywood yaşantısının (bıkıp usanmadan devam eden bu gösterinin, çünkü Hollywood'da sinema sokaktadır) en çekici yanını oluşturan günlük şaşırtıcı doğaçlamanın en hızlı ve tipik bazı görünüşlerini, her ne kadar lakayt gözüksede de -Jean Guérin'in desenleriyle Ingres'in desenleri arasında stenografiyle kaligrafi arasındaki kadar fark vardır- şaşmaz bir doğrulukla kavramayı başarmıştır.

Kuşkusuz, bu objektif ve fotoğraf başkentinde en umulmadık ve beni en çok mutlu eden karşılaşma, çok yetenekli ve eşsiz bir duyarlıtaki şu genç ressamla, görmeyi ve gözünü açmayı bilen -insancıl bir göz- bu çocukla yaşadığım oldu, bu nedenle kitaba hiçbir fotoğraf koymuyorum.

BLAISE CENDRARS
Burğos, 7 Eylül 1936

I

HOLLYWOOD 1936

Ana Caddesi'den bir köşe (Los Angeles)

DÜNYANIN EN GENÇ BAŞKENTİ VE GENÇLİK BAŞKENTİ

Sokaklar. Sokaklar. Sokaklar. Sokaklar. Orada düzensizlik öyle büyük, yaşam o kadar yoğun, renkli ve tuhaf ki, bildiğimiz hiçbir şeye benzemiyor.

Aynı anda Cannes'ı, Luna Park'ı ve Montparnasse'i andıran Hollywood, göz kamaştırıcı bir doğaçlama, fon görevi gören bir Amerikan dekoru önünde, gece gündüz demeden sokakta sergilenen spontane, sürekli, aralıksız devam eden bir gösteridir.

Anlıyorum. İnsan Hollywood'u ya sever ya da sevmez. Bu bir yaş sorunudur. Bir kuşak sorunudur. Neredeyse bir fizyoloji sorunudur. "Bana atardamarlarının durumunu söyle, sana Hollywood'a gelip gelmemen gerektiğini söyleyeyim..." çünkü yirmi beş yılda bir dünya başkenti, sinema endüstrisinin başkenti olan Los Angeles'in bu uzak kasabası, yalnızca dünyanın en

BLAISE CENDRARS

HOLLYWOOD SİNEMANIN KÂBESİ

ANLATI

Blaise Cendrars'ın 1936'da Paris-Soir gazetesinin muhabiri olarak gittiği Hollywood'dan yazdığı yazılar, "sinemanın Kâbesi"ni bambaşka bir gözle anlatıyordu. Yapıtlarında edebiyatın kalıplarını kırmış olan Cendrars, Hollywood'a da alışılmışın dışında bir yaklaşım getiriyor; yalnızca yıldızların yaşamını, ışıklı partileri ve dedikodu dünyasını değil, film setlerinde çalışanların, stüdyoların kapısı ve beklelerinin, yıldız avcılarının, yıldız olmak için yanıp tutuşanların öykülerini de gözler önüne seriyordu. Bu parlıtlı dünyadaki intihar oranının yükseklğine açıklık getirirken, California polisinin kışın komşu eyaletlerden buraya akın eden yoksulları nasıl engellediğini de yazıyordu.

Daha önce *Moravagine* adlı sıra dışı romanını yayınladığımız Cendrars'ın usta gazeteciliğini yansıtan *Hollywood: Sinemanın Kâbesi*, 1930'ların ABD'sine de kara mizah yüklü, alaycı ve eleştirel bir bakış getiriyor. Sinema endüstrisinin temellerinin atıldığı dönemi acımasızlığı ve güzelliğiyle ortaya koyan bu kitabı, Jean Guérin'in desenleri eşliğinde sunuyoruz.

KAPAK RESİMİ: LUCILLE BALL

ISBN 978-975-07-1031-5

9 789750 710315

<http://www.campybell.com>